

DUBBELINTERVIEW ACTRICE EN TV-ICOON OVER DE KUNST

‘Ik denk nu voor het eerst: dat mens kan het echt’

Toen Sonja Barend werd gevraagd of haar levensverhaal in een toneelstuk mocht worden gegoten, gooide ze haar twijfel aan de kant en zei ze ja. Nu kijkt ze vol spanning toe, terwijl Angela Schijf haar gedaante aanneemt.

Carla van der Wal

Als Sonja Barend (84) thuis op tv Angela Schijf ziet verschijnen, roept ze al geruime tijd naar haar man: daar ben ik! Nu, aan een tafeltje in een Amsterdams hotel, ziet Barend voor het eerst hoe waar dat is, als actrice Schijf haar twee foto's laat zien. De eerste van Sonja zelf, uit de jaren 80, gevestigd interviewer. Haar haar kort en rood, schoudervullingen, een felblauwe achtergrond. Dit jaar nam fotograaf Govert de Roos een soortgelijke foto. Alleen nu is Angela's gezicht te zien, omringd door dat bekende rode haar en met dezelfde kleding aan. Samen vergelijken ze het resultaat, weer een stap naar de verwezenlijking van het toneelstuk *Sonja*. „Kijk, het bloesje staat jou beter”, zegt Barend bewonderend.

Schijf legt even haar hand op Sonja's arm. Ze kijkt naar Sonja, luistert. Nog even, dan moet zij straks als de koningin van het interview, maar ook het mens Sonja, het toneel op. Schijf: „Ik neem alles in me op wat ik nu zie.” Er ligt een script voor het toneelstuk dat in januari in première gaat. Dan moet er overigens geen kopie van Barend te zien zijn, maar een nieuwe versie. „Anders hadden we beter een heel goede documentaire kunnen maken”, vertelt Schijf.

Het is aan Schijf om die 'nieuwe' Sonja vorm te geven. En aan Barend om daar straks naar te kijken. Een gek idee? Zeker. Spannend? Dat ook. Barend: „Ik hoop niet dat ik straks het gevoel krijg: zo zit ik helemaal niet in elkaar.” Maar ook al heeft Barend de makers van het stuk carte blanche

“
Het is echt
bijzonder wat u
allemaal heeft
gedaan

- Angela Schijf

► Vanaf januari 2025 is Angela als Sonja te zien. Geen kopie, maar een nieuwe versie. „Anders hadden we beter een documentaire kunnen maken.”

gegeven om op basis van haar memoires een toneelstuk te maken, bang dat de boel ontspoord, is ze niet. Ook omdat ze al weet dat één ding niet gebeurt: haar moeder zal niet fysiek in het stuk aanwezig zijn. „Daar zou ik niet tegen kunnen.”

Want Sonja's moeder, die is van haar. „Ze zit elke dag in mijn hoofd.” Maar ook al zal ze niet op het toneel verschijnen, ze zal wél een rol spelen in het toneelstuk. De memoires van Barend draaien immers ook voor een groot deel om de geschiedenis van Sonja's familie. Tien jaar was ze, toen ze naar een verjaardagskalender op de wc bij een tante keek, en daar op haar geboortedatum Sonja zag staan, met erachter de naam Barend.

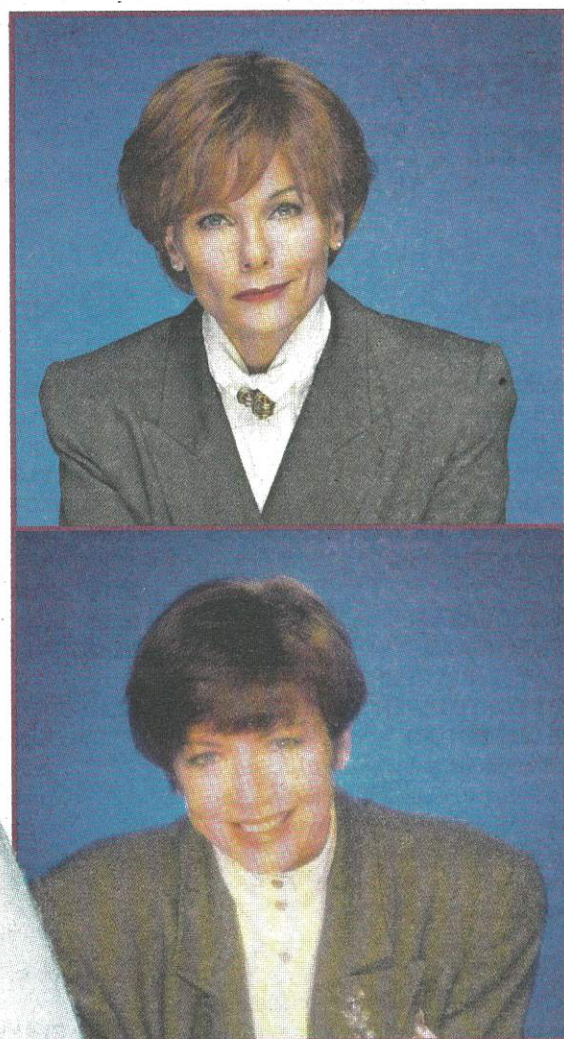
Zo ontdekte Sonja dat de man die zij als haar vader zag, in werkelijkheid haar stiefvader was. En dat haar biologische vader, de joodse David

VAN HET PRATEN MET MENSEN DIE DICHT BIJ JE STAAN

► In het toneelstuk *Sonja* vertolkt Angela Schijf (boven) de rol van Sonja Barend (onder). Het stuk is gebaseerd op Sonja's memoires *Je ziet me nooit meer terug*. FOTOS GOVERT DE ROOS

“
Mijn werk heeft mij heel gelukkig gemaakt

– Sonja Barend

Barend, was opgepakt tijdens de Tweede Wereldoorlog. ‘Je ziet me nooit meer terug’, zei hij tegen Sonja’s moeder, nadat zij de deur had opengedaan en ja had geantwoord, op de vraag of haar man thuis was.

Sonja groeide uit tot een meesterinterviewer. Ze doorbrak taboes op tv, sprak onverschrokken met de criticus die haar al jaren neersabelde in de krant. Maar thuis aan de keukentafel durfde ze vragen te stellen over het gruwelijke lot van haar vader, die inderdaad nooit meer thuis was gekomen. Haar familiegeschiedenis werd een ‘stapel zwart-witfoto’s met kartelrandjes’.

Het gapende gat kan niet meer worden opgevuld. Met het overlijden van haar moeder verdween ook de kans ooit nog antwoorden te

“
Ik hoop niet dat ik straks het gevoel krijg: zo zit ik niet in elkaar

– Sonja Barend

vinden. Barend: „Ik heb natuurlijk geprobeerd mijn moeder te bevragen. Maar niet zodanig dat ik ook het verhaal heb gehoord. Dat had ik natuurlijk wel gekund, als ik het precies zo had gedaan als bij de gasten in mijn programma die een moeilijk verhaal kwamen vertellen. Het is eigenlijk een wonder dat ik dat niet heb gedaan. Dat ik niet heb gezegd: mam, ga eens lekker zitten. We zagen elkaar wel vaak, ook nog wel eens voor of na het werk. Dan heb ik ook gezegd: je hoeft helemaal nergens bang voor te zijn. Want wat je ook vertelt, er zal nooit een verwijdering tussen ons optreden. Nooit. Die is ondenkbaar.”

Het niet kennen van haar vader, het ontbreken van de verhalen over hem, zorgde dat Barend een vader schiep in gedachten. „Dat

is wel een heel bijzondere man geworden. Als ik mijn man zie, met zijn kinderen, denk ik: zo had mijn vader dat vast ook gedaan.” Maar dat ze met zulke gedachten rondliep, wist lange tijd niemand. Barend sprak niet over haar verleden, en de antwoorden die ze zocht, maar niet kon vinden. Toch voelde ze één keer hoe dat haar in de weg zat, bij een herdenkingsuitzending van het befaamde programma *B&W*. In de voorbode vertelde een leeftijdsgenoot hoe zij haar vader leerde, op soortgelijke wijze als Sonja de hare was kwijtgeraakt. Ze kon niet stoppen met huilen en vroeg collega Paul Witteman het interview over te nemen.

Pas met haar memoires kwam Barends bijzondere levensverhaal naar buiten. De laatste woorden van haar vader aan haar moeder zijn de titel van het boek geworden. En dat

boek is ergens, zegt Schijf, een groot pleidooi voor het voeren van goede gesprekken, ook tussen de drukte van de dag door, en juist met de mensen die het dichtste bij je staan. „Laatst had ik nog een superdiep gesprek met een collega, over een heel wezenlijke transformatie. Dat ik dacht: wat fantastisch dat je dit doet. Dat is ook dat ik vergeet soms gewoon aan mijn dierbaren, de mensen die het dichtste bij me staan, te vragen: hoe gaat het met je?”

De kunst van het praten, die kan iedereen van Sonja afkijken. Schijf tegen Barend: „Het is echt wel heel bijzonder wat u allemaal heeft gedaan.” Het gekke is: Barend ontdekt dat zelf eigenlijk nu pas. „Mijn werk heb ik met het grootste genoegen gedaan en het heeft mij heel gelukkig gemaakt. Maar pas nu, door mijn man, zie ik dat het ook bijzonder was. Dan zie ik hem geamuseerd naar zijn iPad kijken dan denk ik dat hij een cabaretier kijkt, of een leuke film. Dan zegt hij: je moet even komen kijken en zie ik pas waarnaar hij kijkt.”

Schijf: „Naar zijn meisje.”

Barend: „Ja, naar zijn meisje. En dan denk ik voor het eerst: dat mens kan het écht.”

Zo volgen op haar leeftijd onverwacht meer eerste keren, ook straks, op moment waarop het toneelstuk in première gaat. „Met mijn 84 jaar heb ik alles al een keer meegemaakt. Ook de ergste dingen. Iemand die je liefhebt, gaat dood. Er breekt dat oorlog uit. Maar er is een ding dat ik mij niet kan voor stellen. Ik zit in een zaal, en Angela staat op het toneel, en die speelt mij. Dat is toch wel heel bijzonder, vind je niet? Het is voor mij de kans om iets heel unieks te gaan beleven. En dat maakt het een beetje eng, maar toch ook heel aantrekkelijk. Dat was uiteindelijk de reden om ja te zeggen, op de vraag of er een toneelstuk kon komen. Wie krijgt nu deze kans?”